

## RECHT EN GEESTELIJKE GEZONDHEIDZORG

### BART DE SMIT (1930-1910)

Emeritus hoogleraar in de forensische psychiatrie van de Vrije Universiteit van Amsterdam

Nicolaas Wilhelmus de Smit (Bart genoemd) werd geboren in Medan (Noord-Sumatra, Indonesië) op 18 juli 1930 en overleed in Den Haag op 1 februari 2010. Omringd door familie en vrienden werd hij begraven op de Algemene Begraafplaats van Den Haag op 9 februari 2010.

Bart de Smit was één jaar oud toen hij naar Nederland kwam met zijn ouders die gedurende een korte tijd in Indonesië verbleven. Na het behalen van zijn diploma als geneesheer aan de Universiteit van Amsterdam, specialiseerde hij in de psychiatrie. Hij verbleef van 1955 tot 1958 in de VS waar hij werkte in de 'Mental Health Clinic' van de 'University of Michigan' in Ann Arbor. Terug in Nederland rondde hij zijn specialisatie in de psychiatrie af en vervulde zijn militaire dienstplicht. In 1963 verdedigde hij zijn proefschrift *From person to patient*.<sup>1</sup> Hij werkte toen op de gesloten psychiatrische afdeling van het Wilhelmina Gasthuis in Amsterdam. In 1970 publiceerde hij *Psychiater en maatschappij*, één van de eerste boeken over sociale psychiatrie in het Nederlands.<sup>2</sup>

Hij richtte een Crisiscentrum op, dat ondergebracht werd in drie verbouwde woonhuizen aan de achterkant van het terrein van het Wilhelmina Gasthuis met een afzonderlijke toegang in de Eerste Helmerstraat. Hij noemde het de ANWB3 voor wie psychisch de weg was kwijtgeraakt.

- 1 de Smit, N.W., *From person to patient. A mental health study*. 's-Gravenhage, Mouton, 1963.
- 2 de Smit, N.W., *Psychiater en maatschappij*. Uitgangspunten voor een sociale psychiatrie. Haarlem, De Erven F. Bohn, 1970. Zie ook: van Londen, J., Boekbespreking van de Smit, N.W., *Psychiater en maatschappij*. Uitgangspunten voor een sociale psychiatrie. Haarlem, De Erven F. Bohn, 1970, *Ned. Tijdschr. Psychiatrie*, 1971(13), 5/6, 250-252. Ook in 1970 verscheen: Esser, P.H., *Sociale psychiatrie*. Kampen, Kok, 1970.
- 3 Koninklijke Nederlandse Toeristenbond

Men kon er gedurende 72 uur terecht voor acute crisissituaties. Hij was de eindverantwoordelijke voor een onderzoeksproject over het Amsterdams Crisiscentrum, dat gefinancierd werd door het Preventiefonds.<sup>4</sup>

In 1971 werd hij benoemd tot bijzonder lector in de forensische psychiatrie in de faculteit Rechtsgeleerdheid aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. Zijn openbare les *Het pat principe*<sup>5</sup> handelde over de vaak problematische communicatie tussen de psychiatrie en de strafrecht-rechtspleging. In 1973 werd hij benoemd tot bijzonder hoogleraar. Zijn openbare les, met als titel *Torens van Babel*<sup>6</sup>, stond in een teken van de toenmalige plannen voor een nieuw Huis van Bewaring, de huidige Amsterdamse Bijlmerbajes met haar zes indrukwekkende torens. Als districtpsychiater bracht hij vele psychiatrische rapporten uit over personen, die van strafbare feiten werden verdacht. In die tijd haalde hij regelmatig de diverse media over gevoelige onderwerpen binnen de forensische geestelijke gezondheidszorg. In 1985 werd hij benoemd tot psychiatrisch adviseur bij het ministerie van Justitie.

Op internationaal vlak was hij gedurende geruime tijd lid van het bestuur van de 'International Academy of Law and Mental Health', met hoofdzetel te Montréal (Canada). Tijdens het congres van deze vereniging te Leuven in 1991 stichtte hij de 'International Association for forensic psychotherapy', waarvan hij de eerste voorzitter was.

- 4 Isha, D., de Smit, N.W., *Crisisinterventie: therapie of strategie?* Alphen aan den Rijn, Samsom Uitgeverij, 1977.
- 5 de Smit, N.W. *Het pat principe*. Over communicatie tussen psychiatrie en strafrechtspleging. Openbare les gegeven bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon lector in de forensische psychiatrie in de faculteit der rechtsgeleerdheid aan de Vrije Universiteit te Amsterdam op 23 april 1971. Haarlem De Erven F. Bohn, 1971.
- 6 de Smit, N.W. *Torens van Babel*. De toekomstige relatie tussen psychiatrie en strafrechtsbedeling. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleraar in de forensische psychiatrie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam op vrijdag 16 november 1973.

Wegens gezondheidsredenen koos hij voor een vervroegde uittreding (VUT-regeling). In 1993 gaf hij zijn afscheidscollege *Schering en inslag*, dat als onderwerp de relatie gevangenis en maatschappij vanuit forensisch-psychiatrisch perspectief had.<sup>7</sup> Er werd ook een Liber Amicorum aangeboden met als titel *'Overheid en patiënt'*.<sup>8</sup>

Tijdens een periode die hij in Londen woonde, vooraleer zijn laatste jaren in Scheveningen door te brengen, publiceerde hij nog een roman *An academic brief*.<sup>9</sup> Het is het verhaal van een Amerikaanse professor die gedurende een zekere tijd aan de Universiteit van Amsterdam komt doceren en er onderhevig is de intriges van het universitaire leven. Vroeger had hij reeds een literair stuk geschreven *Een duik in het ondiep*.<sup>10</sup> Dit ging over zijn ervaringen als psychiater tijdens zijn legerdienst.

Hij was een maatschappelijk geëngageerd forensisch-psychiater, waarvan op zijn overlijdensbericht terecht werd vermeld: *'hij hield van het leven en droeg zijn slepende ziekte moedig en blijmoedig'*.

Joris Casselman\*

## VERNIEUWDE AANDACHT VOOR DE HORMONALE BEHANDELING VAN PLEGERS VAN SEKSUELE MISDRIJVEN.

In 2006 vroeg de toenmalige Minister van Justitie Laurette Onkelinx het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek advies betreffende de hormonale behandeling van plegers van seksuele misdrijven. In haar advies nam het comité onder meer de aanbeveling op om dringend werk te maken

van de terugbetaling van zogenaamde LHRH-analogen voor deze indicatie<sup>1</sup>. Dat gebeurde uiteindelijk vorig jaar: vanaf 1 september 2009 wordt het gebruik van triptoreline (Salvacyl®), met de specifieke doelstelling het libido te remmen bij plegers van seksuele misdrijven door de ziekteverzekering, terugbetaald. Het betaalbaar worden van deze behandeloptie heeft meteen tot een hernieuwde belangstelling voor het hormonaal behandelen van plegers van seksuele misdrijven geleid. In dit artikel beschrijven we kort de werking van deze geneesmiddelen en gaan we in op de selectie van mogelijke patiënten.

## Biologische achtergrond

Hormonen spelen een belangrijke rol bij seksualiteit, en dus ook bij het plegen van seksuele misdrijven. De mannelijke seksualiteit wordt bepaald door het mannelijk hormoon testosteron, dat in de teelballen wordt geproduceerd. Bij dierproeven blijkt dat castratie tot een gevoelige vermindering van seksuele activiteit leidt. Hoewel er bij de mens zeker geen lineair verband bestaat tussen de testosteronspiegel in het bloed en seksueel gedrag, is het duidelijk dat het terugdringen van de bloedtestosteronspiegel tot prepubertaire waarden leidt tot het verminderen van het libido, van de seksuele drang en van seksuele fantasieën, en dit op een significante en constante wijze. Vanaf 1892 werden mannelijke plegers van seksuele misdrijven daarom behandeld met chirurgische castratie. Van in de jaren dertig van de vorige eeuw benadrukten auteurs van verschillende post-castratiestudies de efficiëntie van deze methode, met een gemiddelde recidive van 3 percent ten opzichte van 60 percent zonder castratie<sup>2</sup>.

7 de Smit, N.W. *Schering en inslag*. Over de relatie van gevangenis en maatschappij vanuit forensisch-psychiatrisch perspectief. Arnhem, Gouda Quint, 1993.

8 Fokkens, J.W. et al. (Red.), *Overheid en patiënt*. Ontwikkelingen in de forensische psychiatrie. Opstellen aangeboden aan N.W. de Smit bij zijn afscheid als hoogleraar forensische psychiatrie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Arnhem, Gouda Quint, 1993.

9 de Smit, B., *An academic brief*. Atlanta, London, Sydney, Minerva Press, 1999.

10 de Smit, B., *Een duik in het ondiep*, s.d.

\* Prof.em.KULeuven

1 Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, "Advies nr. 39 van 18 december 2006 betreffende de hormonale behandeling van plegers van seksuele misdrijven".

2 Thibaut, F. en Cordier, B., "Extrait de Chimiothérapie hormonale et psychotrope des auteurs d'agressions sexuelles: modalités, indications, objectifs, difficultés et limites", 5de consensusconferentie van de Fédération Française de psychiatrie, Parijs, 2001.